
СУЧАСНИЙ СТАН ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ ЗАБОЛОТЦІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ЗОЛОЧІВСЬКОГО РАЙОНУ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Войтків П. С., Іванов Є. А.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-511-2-17>

ВСТУП

Земельні ресурси Заболотцівської територіальної громади (далі ТГ) зазнали значних змін унаслідок різних антропогенних впливів, а також гідромеліоративних й осушувальних роботах. Саме ці зміни призвели до втрати первинних ділянок ландшафтів, погіршило літологічний стан і гідрологічний режим земель. На території громади здійснюють виснажливе використання земель сільськогосподарського призначення, яке призвело до погіршення їх стану, родючості та екологічного стану. Ці чинники вплинули на використання земельних ресурсів та змінили структуру землекористування.

Заболотцівській громаді властивий строкатий рельєф, літологія, ґрунти і придатні кліматичні умови, які позначаються на інтенсивності використання різних категорії земель. У громаді варто виділити малополіську і подільську частини. Для малополіської частини властивою є рівнинність із незначним коливанням відносних висот, а для подільської – слабохвилясті форми рельєфу із пологими і спадастими схилами. Актуальним є огляд сучасного стану землекористування у громаді, а також зміни, які відбулися у часі і просторі.

Метою дослідження є аналіз сучасного стану та використання земель у Заболотцівській ТГ, землекористування та його зміни протягом останніх років. Для досягнення мети виконано завдання: вивчені природні умови формування земельних ресурсів; проаналізоване антропогенне навантаження на ресурси; досліджений стан землекористування; встановлено сучасний стан і перспективи використання земель і заходи покращення їх стану. Об'єктом дослідження є земельні ресурси громади, а предметом – землекористування та його зміни.

Дослідженню сучасного стану земельних ресурсів адміністративних утворень приділено недостатньо уваги. Основними працями дослідників, які пов'язані із вивченням сучасного та екологічного стану земельних ресурсів в межах колишнього Бродівського району представлено у роботах^{1,2,3,4}. Вивчення сучасного стану земель та землекористування в межах Заболотцівської громади приділялася увага у працях^{5,6,7}. Використано такі методи як літературний, статистичний, картографічний, графічний і порівняльно-географічний.

1. Природно-географічні умови формування стану земельних ресурсів

Заболотцівську громаду створено 7 серпня 2015 р. шляхом об'єднання Заболотцівської і Ражнівської сільських рад Бродівського району. У 2020 р. до громади приєднали Підгорецьку й Ясенівську сільські ради. Громада межує: на півночі і сході – з Бродівською, на південному-сході – Підкамінською, на півдні і південному-сході – із Золочівською та на заході – з Буською громадами. Вона повністю знаходиться у центрі Золочівського району (рис. 1).

Територію громади відносять до Східноєвропейської рівнини як фізико-географічної країни. Згідно з природним зонуванням північну частину громади відносять до зони мішаних лісів (Поліська провінція), а південну – до зони широколистяних лісів (Західноукраїнська провінція). Північ громади відносять до Стирського Малого Полісся, а

¹ Геоекологія Львівської області : монографія. / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. Є. Іванова. Львів : Простір-М, 2021. 606 с.

² Войтків П. С., Іванов Є. А. Екологічне оцінювання стану земельних ресурсів Бродівщини. *Scientific Collection "InterConf"*, (113): with the *Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference "Theory and Practice of Science: Key Aspects"* (June 19-20, 2022). Rome, Italy : Dana, 2022. Р. 373–385.

³ Войтків П. С., Кравців С. С. Сучасний стан та використання земельних ресурсів (на прикладі Бродівського району Львівської області). *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 3 (125). С. 171–174.

⁴ Войтків П. С., Наконечний Ю. І. Оцінка порушення рівноваги у співвідношенні основних типів угідь в агроландшафтах Бродівського району Львівської області. *Шості Сумські наукові географічні читання* : зб. матер. Всеукр. наук. конф. (Суми, 15–17 жовтня 2021 р.). Суми. 2021. С. 58-64.

⁵ Войтків П. С., Волошин І. І. Стан та використання земель сільськогосподарського призначення Заболотцівської територіальної громади Золочівського району Львівської області. *Актуальні проблеми дослідження довкілля* : матер. X-ї міжнарод. наук. конф. (Суми–Тростянець, 25–27 травня 2023 р.) Суми, 2023. С. 131–137.

⁶ Войтків П. С., Іванов Є. А., Волошин І. І. Лісгосподарське землекористування Заболотцівської територіальної громади Львівської області. *Нові технології в геодезії, землекористуванні та природокористуванні* : матер. XI-ї міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 26–28 жовтня 2023 р.). Ужгород, 2023. С. 165–170.

⁷ Войтків П. С., Іванов Є. А. Стан та використання земель природоохоронного, рекреаційного та історико-культурного призначення Заболотцівської територіальної громади. *Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід* : матер. XVII-ї міжнарод. наук. конф. Львів, 2023. С. 63–67.

південь – до Західноподільської височини^{8,9}. Значну частину громади розташовано на Бродівській рівнині, яка належить до Малого Полісся. Південь громади перетинають Вороняки, які є частиною Подільської височини¹⁰.

Рис. 1. Розташування територіальних громад в Золочівському районі Львівської області¹¹

2. Антропогенне навантаження на земельні ресурси

Внаслідок антропогенного навантаження на геосистеми територіальної громади, певні площі земельного фонду суттєво відрізняються між собою за ступенем використання, порушення і вразливості¹².

⁸ Геоєкологія Львівської області : монографія. / Ю. Андрейчук, Л. Безручко, В. Біланюк та ін. / за заг. ред. С. Іванова. Львів : Простір-М, 2021. 606 с.

⁹ Природні ресурси Львівщини / Маголич Б. М., Ковальчук І. П., Іванов Є. А. та ін. Львів : ПП Лукашук В. С., 2009. 120 с.

¹⁰ Бродівський район. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Бродівський_район.

¹¹ Карта Золочівського району / Золочівська районна рада Львівської області. Золочів, 2024. URL: <https://xn----8sbaagpqt03ab0ac6gzk.xn--j1amh/karta-zolochivskoho-rajonu/>

¹² Войтків П. С., Волюшин І. І. Стан та використання земель сільськогосподарського призначення Заболотцівської територіальної громади Золочівського району Львівської області. *Актуальні проблеми дослідження довкілля* : матер. X-ї міжнарод. наук. конф. (Суми–Тростянець, 25–27 травня 2023 р.) Суми, 2023. С. 131–137.

Заболотцівська громада є типовою сільською громадою. Поселення в межах громади за першими письмовими згадками розділено на чотири групи: 1) найдавніші поселення, які відносяться до XI ст. (села Ражнів, Лучківці, Новичина, Теребежі і Тріщуки); 2) середньовічні поселення, які відносяться до XV ст. (села Заболотці, Підгірці та Ясенів); 3) середньовічні поселення, які відносяться до XVI ст. (село Лугове); 4) середньовічні поселення, які відносяться до XVII–XVIII ст. (села Вовковатиця і Руда-Бридська).

2.1. Поселенське навантаження

Заболотцівська ТГ є громадою у Львівській області з адміністративним центром в селі Заболотці. Її площа складає 235,3 км², а населення – 6 242 осіб (станом на 2021 р.). Громаду утворено 7 серпня 2015 р. шляхом об'єднання Заболотцівської і Ражнівської сільських рад Бродівського району. В 2020 р. до громади приєднали Підгорецьку та Ясенівську сільські ради. На землі громади розташовані 19 сіл. Одні з'явилися на карті зовсім недавно, інші відомі ще з давніх часів.

Територіальний розподіл поселень у громаді носить хаотичний характер. Головне поселенське навантаження спостерігаємо у центральній частині громади, що пов'язане зі значним розвитком поселень біля річок і в слабо заліснених місцях. Відповідно ці території є придатними для сільського господарства і мають вищу розораність. Північна і південна частина громади є слабо заселеними, тут розміщені найбільші ареали лісових масивів, що стабілізують екологічну стійкість земельних ресурсів району дослідження.

Біля 20 % працездатного населення працює у закладах бюджетної сфери та у державних підприємствах, які діють у громаді (школи, дитсадки, лікарня, ФАП, лісове господарство, залізниця, пожежна частина), понад 15 % – у сільськогосподарських підприємствах: ПП «Шостак», ПП «Агрофірма Лугове», ПАТ «Птахофабрика Ражнівська», ПА «Щедрий урожай», СОК «Покрова», щонайменше 10 % – за кордоном вже понад три роки, 5 % – за межами громади чи району, головню у Бродах і Львові, а 30 % – ведуть власні індивідуальні господарства (утримують корови, свині, птицю та вирощують овочі).

2.2. Промислове і сільськогосподарське навантаження

В межах громади відсутні потужні промислові і сільськогосподарські підприємства. Тут функціонують 24 підприємці. Основними напрямками їхньої діяльності є торгівля, деревообробка, транспортні послуги, ІТ (дистрибуція продуктів), виробництво пластикових вікон і дверей. Найбільшу частину доходів до бюджету громади дає податок від фізичних осіб і земельний податок. Головними

платниками податків є агрофірма «Лугове», ПП «Шостак» і «Щедрий врожай», Заболотцівське лісництво¹³.

У сільськогосподарському секторі домінують малі приватні господарства та індивідуальні господарства. Аграрні господарства в середньому володіють близько 10 га угідь, вирощують головню овочі. Кооператив «Покрова» включає 280 членів, 600 корів, збирає та щодня охолоджує до 3 тис. л молока¹⁴. Рівень автоматизації виробництва у малих господарствах є надзвичайно низьким, відсутнє необхідне устаткування, нестача коштів для купівлі, високі відсотки за кредити тощо. У свою чергу, в середніх господарствах рівень автоматизації робіт у сільському господарстві досить високий, але недостатній¹⁵.

Підприємство Ряжнівська птахофабрика вирощує бройлерів і має власний переробний цех. Водночас, приватне аграрне господарство «Щедрий врожай» обробляє 56 га для вирощування хмелю, 16 га – для вирощування ягід. Загалом, кількість приватних підприємств в межах громади становить 34 од., у тому числі 12 продовольчих магазинів, три кав'ярні, один магазин будматеріалів, чотири підприємці-перевізники, п'ять підприємців із виробництва і реалізації металопластикових вікон і дверей, чотири підприємці із деревообробки і виробництва меблів, два підприємці у сфері ІТ-технологій, три підприємці, що займаються мережевою торгівлею¹⁶.

3. Сучасний стан землекористування

3.1. Структура та динаміка земельних ресурсів

Землекористування є користуванням землею в установленому законом порядку; обмежена на місцевості частина земельного фонду, надана державою користувачу для господарської або іншої діяльності. Іншими словами є системою господарського та іншого використання землі, що сформована під дією об'єктивних чинників або запроваджена державою¹⁷. Розглядаємо землекористування як окремий важливий

¹³ Стратегія розвитку Заболотцівської об'єднаної територіальної громади Львівської області на 2017–2025 роки. URL: <https://zabolotcivska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-11-17-21-16-03-2018/>

¹⁴ Стратегія розвитку Заболотцівської об'єднаної територіальної громади Львівської області на 2017–2025 роки. URL: <https://zabolotcivska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-11-17-21-16-03-2018/>

¹⁵ План економічного і соціального розвитку Заболотцівської сільської об'єднаної територіальної громади Бродівського району Львівської області на 2017–2020 роки. URL: <https://zabolotcivska-gromada.gov.ua/plan-rozvitku-16-00-03-19-03-2018/>

¹⁶ Стратегія розвитку Заболотцівської об'єднаної територіальної громади Львівської області на 2017–2025 роки. URL: <https://zabolotcivska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-11-17-21-16-03-2018/>

¹⁷ Третяк А. М. Землекористування // Енциклопедія Сучасної України: енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. Т. 10. URL: [ht-tps://esu.com.ua/article-15957](https://esu.com.ua/article-15957).

напрям природокористування поряд з водокористуванням чи надкористуванням. Однак необхідно врахувати, що землекористування виступає основою інших напрямів природокористування¹⁸.

Земельні ресурси Заболотцівської ТГ є системою поєднання, розвитку та розміщення господарського комплексу, складною природно-економічною системою, яка зазнає антропогенних впливів. У географічному відношенні є поверхнею суходолу, що визначені природно-історичними умовами (значною лісистістю, розміщенням природоохоронних територій, розміщенням водно-болотних територій), а з економічної точки зору – сукупністю земельних угідь, які відображають форму використання землі як засобу виробництва і характер зайнятості території проживання.

Внаслідок антропогенного навантаження певні площі земельного фонду суттєво відрізняються між собою за ступенем використання, порушення чи вразливістю.

Аналіз земельного фонду колишнього Бродівського району показує, що в його структурі переважають сільськогосподарські землі, площа яких складає 69 011,03 га (59,39 % від загальної площі району), ліси та інші лісовкриті землі займають менші площі – 40 004,69 га (34,43 %). Площі інших земель у районі значно менші, зокрема забудовані землі займають 4 193,50 га (3,61 %), водно-болотні землі – 2 065,99 га (1,77 %), а відкриті землі без рослинного покриву – 929,78 га (0,80 %).

У свою чергу, структура земельного фонду Заболотцівської ТГ дещо відрізняється від структури району. Зокрема, найбільші площі займають також сільськогосподарські землі 12 245,31 га, однак це складає лише 52,03 % від загальної площі громади. Суттєво відрізняється площа й лісів, яка по громаді становить 9 847,63 га (41,85 %). Інші землі у громаді є співрозмірними із аналогічними у районі.

Структура земельного фонду Заболотцівської ТГ подано у таблиці 1. Площі адміністративних утворень громади не змінилися, а найбільшою серед них є територія Ясенівської (7 215,00 га) сільської ради.

У структурі земельного фонду переважають землі сільськогосподарського призначення. Найбільше їх в межах Ясенівської сільської ради (4 726,13 га), а площа цих земель за останні роки зменшилася. Незначно збільшилися площі сільськогосподарських земель у Заболотцівській сільській раді (на 3,39 га) і зменшилися у Підгорецькій і Ражнівській сільських радах. Загалом у громаді площа земель сільськогосподарського призначення зменшилася на 67,43 га.

¹⁸ Паньків З.П. Еволюція землекористування в Україні: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. 188 с.

Таблиця 1

**Структура земельного фонду
Заболотцівської територіальної громади, га¹⁹**

Адміністративне утворення	роки	загальна площа земель	сільсько-господарські землі	ліси та інші лісовкриті площі	забудовані землі	водно-болотні землі	відкриті землі без рослинного покриву	інші землі
Заболотцівська громада	2008	23 533,30	12 312,53	9 766,21	795,12	386,55	272,91	432,8
	2022	23 533,30	12 245,31	9 847,63	784,37	387,60	268,40	432,8
Заболотцівська сільська рада	2008	4 589,70	3 831,64	252,51	365,60	104,46	35,49	0
	2022	4 589,70	3 834,79	261,80	355,42	101,32	36,37	0
Підгорецька сільська рада	2008	5 753,70	1 638,44	3 849,10	103,09	25,66	137,42	324,4
	2022	5 753,70	1 637,68	3843,70	106,31	27,16	138,85	324,4
Ражнівська сільська рада	2008	5 974,90	2 123,38	3 539,50	78,29	207,50	26,23	108,4
	2022	5 974,90	2 046,71	3 614,80	77,35	209,94	26,10	108,4
Ясенівська сільська рада	2008	7 215,00	4 719,07	2 125,10	248,14	48,93	73,77	0
	2022	7 215,00	4 726,13	2 127,33	245,29	49,18	67,08	0
колишній Бродівський район	2008	116 205,00	69 348,52	39 659,02	4226,56	2062,98	907,92	966,8
	2022	116 205,00	69 011,03	40 004,69	4193,50	2065,99	929,78	966,8

Ліси та інші лісовкриті території громади займають значні площі, а основні їх ареали розташовані на півдні і півночі території громади. Найбільші площі цих земель спостерігаємо в межах Підгорецької і Ражнівської сільських рад. Загалом площі лісових угідь у громаді збільшилися на 81,42 га.

Найбільші площа забудованих земель є в межах Заболотцівської сільської ради, які за останні роки зменшилися на 10,18 га. В цілому площі забудованих земель у громаді зменшилися на 10,75 га. Основна причина зменшення площ цих земель це продовження розформування територій, які зайняті об'єктами інфраструктури колишніх колгоспів і радгоспів.

Незначні площі у Заболотцівській ТГ займають водно-болотні землі, які зустрічаються головню в межах Ражнівської і Заболотцівської сільських рад. В останні роки площі цих земель збільшилися на 1,05 га. Найбільші площі відкритих земель без рослинного покриву виявлені у Підгорецькій сільській раді, які збільшилися ще на 1,43 га. В цілому площа цих земель в громаді є незначною і за останні роки додатково зменшилися на 4,51 га.

¹⁹ Фондові матеріали головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах. Форма 6-зем. Львів, 2024 (за 2008–2022 роки).

У структурі земельного фонду досліджуваної території переважають сільськогосподарські землі, які займають 52,03 % від її загальної площі громади (12 245,31 га) і ліси – 41,85 % (9 847,63 га), менші площі припадають на забудовані землі – 3,33 % (784,47 га), водно-болотні землі – 1,65 % (387,60 га) і землі без рослинного покриття – 268,20 га (1,14%)²⁰ (рис. 2).

Наступною складовою землекористування є розподіл земельного фонду Заболотцівської ТГ за землевласниками і землекористувачами. Слід відмітити, що тривале реформування землекористування в Україні кардинально змінило ситуацію у використанні землі, як в області і районі, так і в межах сільських рад і досліджуваної громади.

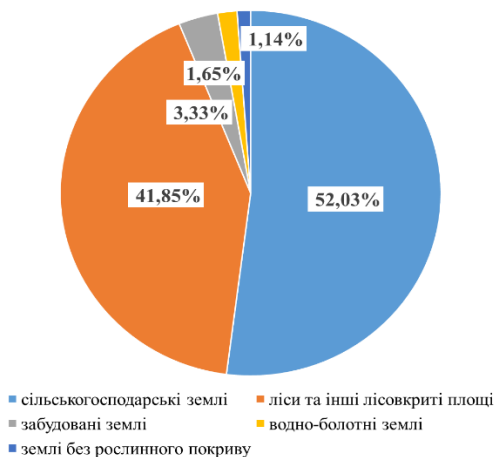

Рис. 2. Структура земельного фонду Заболотцівської територіальної громади²¹

Земельні ділянки, які громадяни отримали під час приватизації, надання їх у власність і користування підприємствам, різним установам, організаціям, функціонування ринку купівлі-продажу землі, зумовило утворення значної кількості землевласників і користувачів. За

²⁰ Войтків П. С., Волошин І. І. Стан та використання земель сільськогосподарського призначення Заболотцівської територіальної громади Золочівського району Львівської області. *Актуальні проблеми дослідження довкілля* : матер. X-ї міжнарод. наук. конф. (Суми–Тростянець, 25–27 травня 2023 р.) Суми, 2023. С. 131–137.

²¹ Войтків П. С., Волошин І. І. Стан та використання земель сільськогосподарського призначення Заболотцівської територіальної громади Золочівського району Львівської області. *Актуальні проблеми дослідження довкілля* : матер. X-ї міжнарод. наук. конф. (Суми–Тростянець, 25–27 травня 2023 р.) Суми, 2023. С. 131–137.

статистичними даними у громаді нараховується 6 608 землевласників і землекористувачів, з яких 6 489 (98 %) становлять громадяни, які отримали земельні ділянки для різного цільового використання (табл. 2).

Окрім цього, відбулися зміни у розподілі земельного фонду громади та його складових частин між категоріями землевласників і землекористувачів. У 1990 р. більшість земельного фонду перебувала у користуванні колгоспів і радгоспів, у 2022 р. ситуація радикально змінилася: 9 837,75 га (42 %) – у користуванні лісгосподарських підприємств, 5 667,56 га (24 %) – у власності і користуванні громадян, 4 377,63 га (19 %) – у власності і користуванні сільськогосподарськими підприємствами, 3 050,17 га (13 %) – віднесені до категорії «землі запасу» (табл. 2, рис. 6).

Таблиця 2

Розподіл земельного фонду Заболотцівської територіальної громади за землевласниками і землекористувачами²²

Категорії землевласників, землекористувачів	Кількість, од.	Всього земель, га	Сільськогосподарські землі, га	Ліси, га	Забудовані землі, га
Сільськогосподарські підприємства	13	4 377,63	4 372,11	0	5,52
Громадяни, яким надані землі у власність і користування	6 489	5 667,56	5 457,07	0,61	112,82
Заклади, установи, організації	60	90,35	43,86	0,20	46,29
Промислові та інші підприємства	9	15,19	0	0	15,19
Підприємства та організації транспорту, зв'язку	18	209,86	14,14	43,05	152,67
Частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	2	4,27	0	4,80	4,28
Організації, підприємства, установи природоохоронного, оздоровчого та іншого призначення	2	18,60	5,00	0	8,80
Лісгосподарські підприємства	11	9 837,75	192,01	9 455,21	4,07
Водогосподарські підприємства	3	35,00	21,20	0	0,20
Спільні підприємства, міжнародні об'єднання і організації	1	0,40	0	0	0,40
Землі запасу та землі передані у власність і постійне користування	0	3 050,17	2 024,26	343,77	434,61

²² Фондові матеріали головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах. Форма 6-зем. Львів (за 2008–2022 роки).

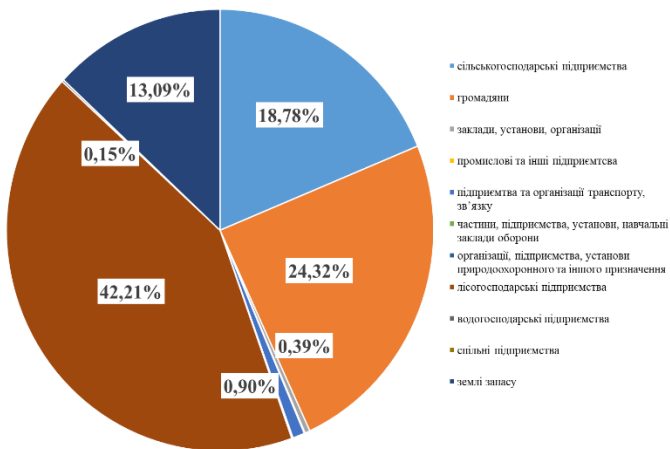
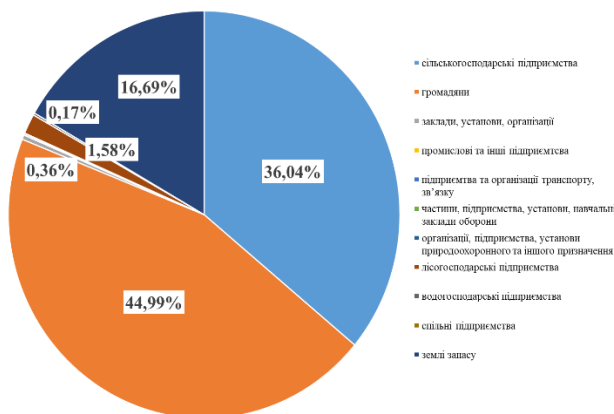

Рис. 3. Розподіл земельного фонду Заболотцівської територіальної громади за землевласниками і землекористувачами

Решта категорій землевласників і землекористувачів мають у власності і користуванні незначні частки земель. Заклади, установи, організації володіють 90,35 га, підприємства транспорту та зв'язку – 209,86 га, а водогосподарські підприємства – лише 35 га.

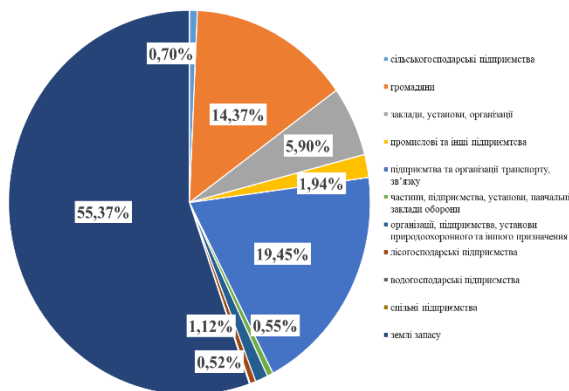
Значна частина сільськогосподарських земель, які домінують у структурі земельного фонду громади перебувають у власності категорії «громадяни» (5 457,07 га, 45 % від їхньої загальної площі), категорії «сільськогосподарські підприємства» належать 4 372,11 га (36 %), у складі категорії «земель запасу» перебувають 2 024,26 га, (17 %), а категорії «лісгосподарські підприємства» – 192,01 га (2 %). Інші користувачі сільськогосподарських земель мають незначну частку у структурі земельного фонду громади.

Головними користувачами лісів та інших лісовкритих площ у громаді є лісгосподарські підприємства у користуванні яких є 9 455,21 га (96 % від їхньої загальної площі), у категорії «землі запасу» перебуває 343,77 га (3,49 %), а в користуванні підприємств та організацій транспорту, зв'язку – 43,05 га. В інших категоріях цих земель є мало або повністю відсутні.

**Рис. 4. Розподіл сільськогосподарських земель
Заболотцівської територіальної громади за землевласниками
і землекористувачами**

Щодо користувачів забудованими землями, то серед них основними є такі категорії: «землі запасу» – 434,61 га (55 % від їхньої загальної площі), у користуванні «підприємств та організацій транспорту та зв'язку» перебуває 152,67 га (19 %), у користуванні категорії «громадяни» – 112,82 га (14 %), категорії «заклади, установи, організації» – 46,29 га (6 %), а також категорії «промислові та інші підприємства» – 15,19 га (2 %) (рис. 5).

**Рис. 5. Розподіл забудованих земель
Заболотцівської територіальної громади за землевласниками
і землекористувачами**

У громаді понад 1 % припадають на організації природоохоронного призначення, лісогосподарські і сільськогосподарські підприємства та частини, організації, навчальні заклади оборони. Практично відсутні водогосподарські і спільні підприємства.

3.2. Забезпеченість населення земельними ресурсами

Важливою складовою щодо використання земельних ресурсів є розподіл земельного фонду по адміністративних утвореннях Заболотцівської ТГ за землевласниками і землекористувачами. В межах громади їх нараховується 6 608 землевласників і землекористувачів, найбільше їх в межах Ясенівської (2 748) і Заболотцівської (2 090), а найменше – в межах Підгорецької (1 020) і Ражнівської (750) сільських рад. Слід відмітити, що більшість землевласників і землекористувачів є простими громадянами, які складають понад 98 % від усіх землекористувачів.

Станом на 1 січня 2022 р., 42 % всіх земель територіальної громади є у власності і користуванні лісогосподарських підприємств. Зокрема, найбільші площі ці підприємства мають у межах Ражнівської (3 851,95 га) і Підгорецької (3 808,25 га) сільських рад (табл. 3). У громаді налічується 11 землевласників і землекористувачів серед лісогосподарських підприємств.

Як відзначалося, друге місце серед користувачів у Заболотцівській ТГ припадає на категорію «громадяни» (24 %). Серед адміністративних утворень найбільші площі у користуванні громадян спостерігаємо в межах Ясенівської (2 638,24 га) і Заболотцівської (1 523,50 га) сільських рад. Значно менші площі маємо в межах Підгорецької (963,37 га) і Ражнівської (542,45 га) сільських рад.

Згідно з табл. 3, третю позицію займає категорія «сільськогосподарські підприємства», які надані у користування. Загалом у громаді налічується 13 цих підприємств. Однак, найбільші площі представлено в межах Заболотцівської (2 237,70 га), менше – Ясенівської (1 500,36 га) сільських рад, а загалом по громаді становить 4 377,63 га.

Таблиця 3

**Розподіл земельного фонду в межах Заболотцівської
територіальної громади за землевласниками,
землекористувачами²³**

Категорії землекористувачів, землевласників	Заболотцівська сільська рада		Підгорецька сільська рада		Ражнівська сільська рада		Ясенівська сільська рада.		Заболотцівська громада	
	площі	к-сть	площі	к-сть	площі	к-сть	площі	к-сть	площі	к-сть
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Сільськогосподарські підприємства	2237,70	3	503,91	3	135,66	4	1500,36	3	4377,63	13
Громадяни	1523,50	2054	963,37	996	542,45	732	2638,24	2707	5667,56	6489
Заклади, установи, організації	25,78	21	15,24	9	3,56	7	45,77	23	90,35	60
Промислові та інші підприємства	3,51	2	7,05	2	0,14	1	4,49	4	15,19	9
Підприємства транспорту та зв'язку	104,59	6	45,13	4	14,74	2	45,40	6	209,86	18

²³ Фондові матеріали Головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах. Форма 6-зем. (2008–2022 роки). Львів, 2023.

Продовження таблиці 3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Всього земель	Землі запасу	Спільні підприємства	Водогосподарські підприємства	Лісгосподарські підприємства	Організації природоохоронного призначення	Частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони				
4589,70	577,78	0	6,60	109,95	0	0,28				
2090	0	0	1	2	0	1				
5753,70	388,16	0	0	3808,25	18,60	3,99				
1020	0	0	0	3	2	1				
5974,90	1399,20	0	27,20	3851,95	0	0				
750	0	0	1	3	0	0				
7215,00	911,56	0,40	1,20	2067,60	0	0				
2748	0	1	1	3	0	0				
23533,3	3276,7	0,40	35,00	9837,75	18,60	4,27				
6608	0	1	3	11	2	2				

Значні площі по громаді займають землі запасу, площа яких складає 3 276,70 га, або 13 % від його загальної площі. Найбільше ця категорія представлена в межах Ражнівської (1 399,20 га) сільської ради і суттєво менше в інших адміністративних утвореннях. Категорії інших землекористувачів і землевласників займають менші площі або взагалі відсутні (див. табл. 3).

При використанні геопросторового підходу у дослідженні земель, поряд із характеристикою місця розташування, розмірів і складу угідь земельної ділянки, найчастіше використовують такі показники землекористування як просторовий розподіл, просторова кількість власників землі і користувачів, а також забезпеченість земельними ресурсами у розрахунку на землекористувача та забезпечення – у розрахунку на особу, яка тут проживає.

Кількість власників землі і користувачів по адміністративних утвореннях Заболотцівської ТГ мають різну динаміку. Зокрема, їх кількість зросла в межах Підгорецької та Ясенівської, а в межах Заболотцівської і Ражнівської сільських рад – зменшилася (табл. 4). Загалом по громаді, якщо враховувати теоретично об'єднання цієї громади у 2008 р., кількість землекористувачів збільшилася на 714 користувачів.

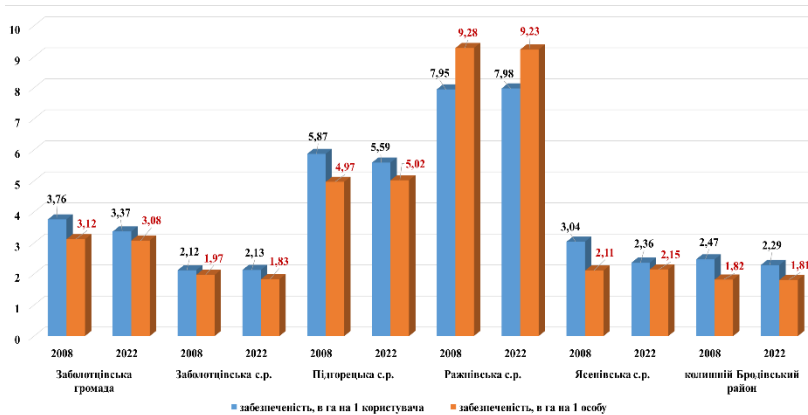
Таблиця 4

**Забезпеченість землями території
Заболотцівської територіальної громади²⁴**

Адміністративне утворення	Роки	Загальна площа земель	Кількість землекористувачів	Забезпеченість, га на одного користувача	Кількість, осіб	Забезпеченість, га на одну особу
Заболотцівська громада	2008	23 533,3	6 267	3,76	7 549	3,12
	2022	23 533,3	6 981	3,37	7 649	3,08
Заболотцівська сільська рада	2008	4 589,70	2 165	2,12	2 327	1,97
	2022	4 589,70	2 150	2,13	2 502	1,83
Підгорецька сільська рада	2008	5 753,70	980	5,87	1 158	4,97
	2022	5 753,70	1 030	5,59	1 146	5,02
Ражнівська сільська рада	2008	5 974,90	752	7,95	644	9,28
	2022	5 974,90	749	7,98	647	9,23
Ясенівська сільська рада	2008	7 215,00	2 370	3,04	3 420	2,11
	2022	7 215,00	3 052	2,36	3 354	2,15
колишній Бродівський район	2008	11 6205,00	47 065	2,47	63 849	1,82
	2022	11 6205,00	50 858	2,29	64 252	1,81

²⁴ Войтків П. С., Волошин І. І. Стан та використання земель сільськогосподарського призначення Заболотцівської територіальної громади Золочівського району Львівської області. *Актуальні проблеми дослідження довкілля* : матер. X-ї міжнарод. наук. конф. (Суми–Тростянець, 25–27 травня 2023 р.) Суми, 2023. С. 131–137.

Важливими показниками є забезпеченість землями на одного землекористувача та на одну особу. Аналіз цих показників по адміністративних утвореннях Заболотцівської ТГ має різний характер, однак у середньому по громаді ці показники досить схожі (рис. 6). Зокрема, забезпеченість в останні роки зменшилася по громаді із 3,76 до 3,37 га на одного користувача та з 3,12 до 3,08 га на одну особу. По сільських радах маємо зовсім іншу картину.

**Рис. 6. Забезпеченість землями
Заболотцівської територіальної громади**

Найбільшу забезпеченість землями на одного користувача спостерігаємо в межах Ражнівської (збільшилася на 0,03 га/користувача) і Підгорецької (зменшилася на 0,28 га/користувача) сільських рад, а забезпеченість землями на одну особу ще більшу в межах Ражнівської, і меншої в межах Підгорецької сільських рад. Найменшою забезпеченістю на користувача характеризуються території Заболотцівської та Ясенівської сільських рад.

По громаді забезпеченість на одного користувача зменшилася з 2,29 до 2,27 га, а на одну особу – також зменшилася з 1,82 до 1,81 га. Однак різні категорії землевласників і землекористувачів у громаді, згідно з прийнятою класифікацією, отримали різні площі земель у розрахунку на одного користувача (табл. 5).

Таблиця 5

**Забезпеченість землевласників і землекористувачів
Заболотцівської територіальної громади
просторовими ресурсами²⁵**

Категорії землекористувачів, землевласників	Заболотцівська сільська рада		Підгорецька сільська рада		Радивська сільська рада		Ясенівська сільська рада		Заболотцівська громада	
	% від заг. площі	га /користувача	% від заг. площі	га /користувача	% від заг. площі	га /користувача	% від заг. площі	га /користувача	% від заг. площі	га /користувача
Сільськогосподарські підприємства	48,75	7459	8,76	167,97	2,27	33,92	20,80	500,12	18,60	336,74
Громадяни	33,19	0,74	16,74	0,97	9,08	0,74	36,57	0,97	24,08	0,87
Заклади, установи, організації	0,56	1,23	0,27	1,69	0,06	0,51	0,63	1,99	0,38	1,51
Промислові та інші підприємства	0,08	1,76	0,12	3,53	0,00	0,14	0,06	1,12	0,07	1,69
Підприємства транспорту та зв'язку	2,28	17,43	0,78	11,28	0,25	7,37	0,63	7,57	0,89	11,66
Частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони	0,01	0,28	0,07	3,99	0	0	0	0	0,02	2,14
Організації природоохоронного призначення	0	0	0,32	9,30	0	0	0	0	0,08	9,30
Лісгосподарські підприємства	2,39	54,98	66,19	1269,42	64,46	1283,98	28,66	689,20	41,81	894,34
Водогосподарські підприємства	0,15	6,60	0	0	0,46	27,20	0,02	1,20	0,15	11,67
Спільні підприємства	0	0	0	0	0	0	0,00	0,40	0,00	0,40
Землі запасу	12,59	0	6,75	0	23,42	0	12,63	0	13,92	0
Всього земель	100	2,20	100	5,64	100	7,97	100	2,63	100	3,56

Відзначити, що переважна більшість земельних ділянок в Україні перебуває у спільній сумісній чи частковій власності, що унеможливує їхнє окреме використання одним із співвласників. Найбільш повну характеристику просторового використання земельного фонду має показник забезпеченості земельними ресурсами у розрахунку на одного землекористувача²⁶.

При цьому один громадянин отримав у спільну сумісну власність в середньому всього лиш 0,87 га, то одне лісгосподарське підприємство має у користуванні понад 894,34 га, сільськогосподарське

²⁵ Фондові матеріали головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах. Форма 6-зем. Львів (за 2008-2022 роки).

²⁶ Паньків З.П. Просторові показники землекористування в Карпатському регіоні України. Наукові записки Тернопільського нац. ун-ту. Серія: Географія. 2012. Вип. 32. С. 164–173.

підприємство – 336,74 га земель, лісгосподарське підприємство – 11,67 га земель, організація, установа, навчальний заклад оборони – 2,14 га, підприємство промисловості або інше підприємство – 1,69 га, організація природоохоронного призначення – 9,30 га, підприємство транспорту та зв'язку – 11,66 га, спільне підприємство – 0,40 га (рис. 7). Це вказує на різну забезпеченість землями користувачів, і головню залежить від кількості цих користувачів.

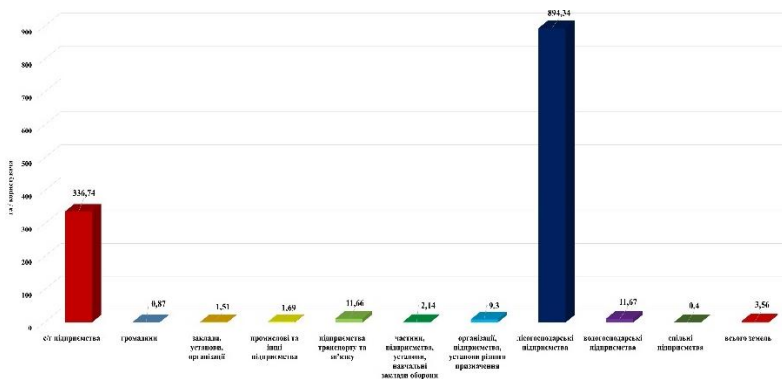

Рис. 7. Забезпеченість землевласників і землекористувачів Заболотцівської територіальної громади просторовими ресурсами

Найвищу частку займають лісгосподарські підприємства (41,81 %), а їх забезпеченість у громаді становить 894,34 га/користувача. Найбільше цих земель у Підгорецькій сільській раді (66,19 %). Друге місце у структурі земельного фонду займають землі, які належать громадянам (24,08 %) із забезпеченістю 0,87 га/користувача. Це незначний показник і він пов'язаний з великою кількістю користувачів. Менші частки займають сільськогосподарські підприємства і землі запасу.

Категорії інших землекористувачів і землевласників по адміністративно-територіальних утвореннях Заболотцівської ТГ мають незначні частки або відсутні. Зокрема у Заболотцівській сільській раді кращі частки мають такі категорії як підприємства транспорту і зв'язку. В Ясенівській сільській раді частка, що припадає на заклади, установи та організації складає 0,63 %, із забезпеченістю у 1,99 га/користувача.

Загалом, у Заболотцівській громаді маємо такі частки користувачів за категоріями: громадяни – 24,08 %, лісгосподарські підприємства – 41,81 %, землі запасу – 13,92 % та сільськогосподарські підприємства – 18,60 %. Забезпеченість на одного користувача за категоріями є такою: лісгосподарські підприємства – 894,34 га, сільськогосподарські

підприємства – 336,74 га, водогосподарські підприємства – 11,67 га, частини, підприємства, організації, установи, навчальні заклади оборони – 2,14 га, підприємства транспорту та зв'язку – 11,66 га, організації природоохоронного призначення – 9,30 га, громадяни – 0,87 га.

4. Сучасний стан та перспективи використання земель

Через специфіку природних умов, генезису і процесів ґрунтотворення, ґрунтам малопольської і подільської частин громади властива низька здатність протистояння антропогенному навантаженню. Варто відзначити, що територія громади є регіоном давнього землеробства, яке в окремих частинах ведеться понад тисячу років. Стан земельних ресурсів району дослідження наближений до задовільного. Це пов'язано головню з наявністю значних площ земель, які стабілізують екологічний стан, завдяки лісам та іншим лісовкритим площам, що в межах громади займають понад 42 % від усієї площі земель.

У центральній частині громади головню переважає сільськогосподарське землекористування. Стан сільськогосподарських земель є незадовільним, що негативно відбивається на кількості й якості сільськогосподарської продукції і стані довкілля загалом. Деградаційні процеси призводять до надмірних затрат у землеробстві, а вирощена продукція є неконкурентною в умовах ринку.

Серед головних джерел, які впливають та порушують стан земель та ґрунтовий покриву в межах Заболотцівської ТГ слід виділити забруднення підприємствами промисловост, проведення меліоративних робіт, порушення ґрунтів внаслідок неправильного обробітку і розвиток ерозійних процесів. Джерелами забруднення у громаді є нафтопровід «Дружба», механічний завод «Леоні», Бродівське лісове господарство, мебельний завод, швейна фабрика, завод сухого знежиреного молока, асфальтний завод, Бродівський брикетний завод, Бродівська хлібопекарня «Колосок», консервний цех ПП «Шоста», Бродиводоканал, завод із виготовлення дитячих колясок, забійні пункти птахофабрик «Агрітон» і «Рута», Суходільський спиртовий завод, цегельний завод, рибне господарство ВАТ «Львівський облрибкомбінат»^{27, 28}.

Небезпечним є забруднення ґрунту важкими металами, які присутні в ґрунті як природні домішки, але причини підвищення їх концентрацій пов'язані з промисловістю, сільським господарством, спалюванням викопного палива і відходів, автотранспортом. Пестициди також забруднюють ґрунт та негативно впливають на живі організми.

²⁷ Екологія Львівщини 2009. Львів: ЗУКЦ, 2010. 140 с.

²⁸ Екологічний паспорт Львівської області за даними 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/1hPAiUwWFhuMd_lUqQ9E-kvK_J1VlpqLg/view.

Органічні забруднювальні сполуки потрапляють у ґрунт із атмосфери з відходами та стічними водами²⁹. Окрім пестицидів, органічними забруднювачами ґрунту є чимало інших сполук (наприклад, мастила, нафтопродукти, дьоготь, ПХБ і діоксини).

Надмірне використання мінеральних добрив спричинює забруднення ґрунту і ґрунтових вод нітратами і фосфатами. Фосфати накопичуються у верхньому шарі ґрунту в регіонах з інтенсивним розвитком тваринництва. Через перенасиченість ґрунту сполуками фосфору, вони потрапляють у ґрунтові й поверхневі води та їх забруднюють³⁰. Іншим аспектом комплексної оцінки стану земель і ґрунтів є аналіз просторового поширення вмісту важких металів та інших забруднюючих речовин. Нами розглянуто розподіл вмісту поллютантів у ґрунтах, а також використання для зрошення забруднених побутових і промислових стічних вод. Найпоширенішими з них є цинк, кобальт і мідь³¹.

Розподіл важких металів вздовж шляхів залежить від інтенсивності та швидкості руху автотранспорту чи напрямку вітру. Слід зауважити, що район дослідження характеризується розвинутою транспортною мережею. Вздовж найбільших автомагістралей вміст цинку перевищує значення ГДК. У ґрунтах вміст цинку є переважно низьким, але подекуди він сягає підвищених і середніх значень. Сюди належать території Підгорецької, Ясенівської, Заболотцівської і Ражнівської сільських рад. За середньозваженими показниками вміст цинку становить від 1,6 до 2,5 мг/кг³².

Вміст міді у ґрунтах району дослідження є дуже високим, лише у межах Ражнівської сільської ради є незначним. За середньозваженими показниками найменше міді міститься в околицях Бродів (до 0,5 мг/кг), а найбільше – у межах Заболотцівської сільської ради (2,1–2,5 мг/кг)³³.

Розподіл вмісту кобальту в ґрунтах району сягає високих показників. За винятком Ражнівської і Заболотцівської сільських рад, де спостерігають низький і середній рівень показник вмісту кобальту. У різних типах ґрунтів рівень токсичності важких металів може

²⁹ Екологічний паспорт Львівської області за даними 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/1hPAiUwWFhuMd_lUqQ9E-kvK_J1VlpqLg/view.

³⁰ Екологія Львівщини 2009. Львів: ЗУКЦ, 2010. 140 с.

³¹ Горохівська І., Андрейчук Ю. Геоecологічний аналіз адміністративно-територіальних одиниць (на прикладі Бродівського району). Наукові записки. № 2. Тернопіль, 2013. С. 11-16.

³² Фондові матеріали Відділу сільського господарства та навколишнього середовища головного управління статистики у Львівській обл. – 2020 р.

³³ Екологічний паспорт Львівської області за даними 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/1hPAiUwWFhuMd_lUqQ9E-kvK_J1VlpqLg/view.

відрізнятися на порядок і вище, а їх значний вміст несприятливий для сільськогосподарських рослин³⁴.

Становлення сучасних ринкових відносин в аграрному секторі економіки не знаходить позитивного відображення як на стані ґрунтів, так і земельних ресурсів громади. Нерідко нові землекористувачі з метою швидкої наживи, намагаються взяти з ґрунту «все і зразу». Свідченням цього є великі масиви ріпаку, посіви часто проводять декілька років поспіль на одних і тих же полях.

Проведена аграрна реформа не вирішила проблеми деградації ґрунтів, а навпаки її загострила. Розпаювання земель провели без врахування природних особливостей територій, її рельєфу, зволоження, рослинного і ґрунтового покривів. Впроваджувати ґрунтоохоронні заходи за умов приватного дрібного землекористування є надзвичайно складно. Мінімізація деградаційних процесів в ґрунтах громади повинна базуватись на нормативно-правових, організаційно-адміністративних, економічних та агротехнічних заходах, які спрямовані на охорону, збереження і відновлення деградованих ґрунтів, унеможливлення деградації ґрунтів, які ще зберегли високий біопродуктивний потенціал.

Проблемою сіл Заболотцівської ТГ є мала кількість робочих місць, тому населення займається натуральним господарством, масово виїжджає у міста і за кордон. У цьому дослідженні ми намагались знайти напрямки ефективного землекористування, які можна використати для розвитку громади і водночас зберегти природні і земельні ресурси. Це можна досягти, якщо розвивати агротуризм та вирощувати екологічно чисті продукти. Важливим напрямком розвитку громади може стати використання лісів та інших лісовкритих площ для розвитку туризму і рекреації, а також відведення частини цих земель в категорію природоохоронних земель.

Іншим напрямком розвитку може стати впровадження екологічно чистого органічного землеробства, адже ця територія є порівняно екологічно чистою, ґрунти не сильно забруднені хімікатами, поблизу немає значних промислових забруднювачів, які б впливали на екологічну ситуацію досліджуваної території. Саме тому ці напрямки розвитку є придатними для збалансованого розвитку громади. Винятком служать території, які техногенно порушені у процесі видобування корисних копалин. Ці землі потребують відновлення і реабілітації, а в майбутньому можуть бути використані під заліснення та в інших цілях.

³⁴Фондові матеріали Відділу сільського господарства та навколишнього середовища головного управління статистики у Львівській обл. – 2020 р.

Для пропонуваних напрямків використання земельних ресурсів громади проведено аналіз сильних і слабких сторін пропонуваних видів діяльності із врахуванням «Стратегія розвитку Заболотцівської ТГ Львівської області на 2017–2025 роки», яка ґрунтується на конкурентних перевагах, обмеженнях і представлені у вигляді SWOT-аналізу. SWOT-аналіз є популярним аналітичним методом. Він використовується у всіх областях стратегічного планування в якості основного інструменту стратегічного аналізу (табл. 6).

Таблиця 6

**SWOT-аналіз можливостей організації органічного землеробства
і туристично-рекреаційної діяльності на території
Заболотцівської територіальної громади**

Сильні сторони	Слабкі сторони
Органічне землеробство	
– хороші природні ресурси (землі, водні ресурси, ґрунти); – відносно велика кількість малих приватних сільськогосподарських підприємств; – значна кількість вільних с/г угідь; – можливості розвитку виробництва екологічно чистих продуктів; – використання можливостей вільної торгівлі з ЄС	– слабка матеріально-технічна база аграрних підприємств; – недостатнє впровадження інвестиційних технологій; – спілки фермерів працюють не ефективно, робота фермерів не скоординована; – не налагоджена система реалізації залишків с/г продукції в селянських господарствах; – низький рівень доходів у громаді
Туристично-рекреаційний потенціал	
Сильні сторони	Слабкі сторони
– високий потенціал для розвитку туризму; – низьке екологічне навантаження, сприятливі кліматичні умови; – наявність значних територій зайнятих лісами та іншими лісовкритими землями; – можливості розвитку історичного туризму (замки, церкви), тематичного (плєнери художників) та агротуризму; – високий рівень громадянської активності; – відносна близькість кордону з ЄС; – близькість до Львова; – можливості розвитку виробництва екологічно чистих продуктів; – використання можливостей вільної торгівлі з ЄС	– відсутність упорядкованих місць відпочинку у лісових масивах; – низький рівень екологічного виховання населення; – відсутність готелів та вільного житла; – низький рівень впровадження проєктів енергоефективності в житлово-комунальній сфері; – недостатній рівень інфраструктури бюджетних закладів (освіти та культури); – недостатній фінансовий стан громади; – нестача кадрів у виконавчих органах громади; – незадовільний стан утримання доріг

Загалом існує три можливі сценарії розвитку громади: реалістичний, оптимістичний і песимістичний. Для економічного і соціального зростання громади необхідно покласти всі зусилля для ефективного землекористування з використанням сильних сторін, зокрема розвиток органічного землеробства і туристично-рекреаційна діяльність та зменшення впливу слабких сторін – неналежне дорожнє покриття доріг і низький рівень сфери послуг.

5. Заходи щодо покращення екологічного стану земельних ресурсів

Аналіз структури та використання земельних ресурсів громади засвідчує існування спектру екологічних проблем. Для оптимізації використання земель громади необхідно забезпечити оптимальне співвідношення у структурі угідь між орними угіддями, луками, лісами та землями під водними об'єктами. Важливою складовою оптимізаційних заходів є контроль за збереженням і внесенням мінеральних добрив, пестицидів і гербіцидів, перехід на біологічні методи боротьби зі шкідниками сільськогосподарських культур. Актуальними є рекультивація і повернення порушених земель у господарське використання.

Проблемою використання лісів громади є забезпечення в них науково-обґрунтованої системи ведення господарства, яка даватиме змогу покращити якість, підвищити продуктивність лісів і рівень використання природної родючості лісових земель. Важливою проблемою є забезпечення поліпшення породного складу та якості лісів, підвищення їхньої продуктивності забезпечення науково-обґрунтованого співвідношення між різними віковими групами. З метою забезпечення виконання оптимізаційних заходів необхідно перебудувати свідомість суспільства, сформувані механізм економічної та адміністративної відповідальності користувачів за порушення цих вимог. Значної актуальності набуває проблема лісорозведення на порушених землях у межах кар'єрів. Поліпшення стану цих земель можливе за умов обґрунтованого комплексу меліоративних заходів, а також вивчення агроекологічних умов та особливостей формування рослинного покриву.

Відповідно до ст. 55 Закону України «Про охорону земель», затверджено перелік робіт з охорони земель колишнього Бродівського району, які потрібно застосовувати і в межах Заболотцівської ТГ: освоєння боліт, чагарників, лісів, ділянок, що вивільняються з господарської діяльності та інших непродуктивних земель у сільськогосподарських угіддях або для створення лісових насаджень; засипання і вирівнювання ярів, освоєння земель на схилах під багаторічні насадження та кормові угіддя, будівництво комплексу гідротехнічних споруд для захисту земель від ерозії і підтоплення тощо; рекультивація порушених земель, хімічна меліорація, залуження багаторічними травами еродованої і забрудненої шкідливими речовинами ріллі, посів сільгоспкультур на ділянках біологічної рекультивації земель; будівництво і реконструкція зрошувальних систем з джерелами зрошення, осушувальних систем, захист сільгосподарських угідь і лісових насаджень від підтоплення,

розкорчовування списаних лісових і багаторічних плодкових насаджень; оновлення планово-картографічного матеріалу, знімань попередніх років, проведення топографо-геодезичних, ґрунтових, геоботанічних та інших обстежень і розвідок.

Для в покращення екологічного стану земель громади пропонуємо такий комплекс заходів: зміну політики екстенсивного використання ріллі, збереження площ лісів і багаторічних насаджень, використання земельних ділянок за їх цільовим призначенням.

ВИСНОВКИ

Через специфіку природних умов, процесів ґрунтотворення і генезису, ґрунти та землі Заболотцівської ТГ характеризуються низькою здатністю протистояти антропогенному навантаженню. Стан земельних ресурсів території досліджень близький до задовільного. Це пов'язано з наявністю значних площ земель, які стабілізують екологічний стан, однак у центральній частині громади переважає сільськогосподарське землекористування, відповідно стан земель є незадовільним.

У структурі земельного фонду громади домінують сільськогосподарські землі (52,03 %), ліси (41,85 %), менше забудованих (3,33 %) і водно-болотних земель (1,65 %). 42 % всіх земель є у користуванні категорії «лісгосподарські підприємства», 24 % у власності і користуванні категорії «громадяни», 19 % – категорії «сільськогосподарські підприємства», а 13 % віднесені до категорії «землі запасу». У розподілі сільськогосподарських земель 36 % належать категорії «сільськогосподарські підприємства», а 17 % – перебувають у складі категорії «земель запасу». Основними користувачами лісів і лісовкритих площ є категорія «лісгосподарські підприємства» (96 %).

Забезпеченість земельними ресурсами по громаді становить 3,37 га на одного користувача і 3,08 га на одну особу. Різні категорії землекористувачів, отримали такі площі на користувача: «громадяни» – 0,87 га, «лісгосподарське підприємство» – 894,34 га, «сільськогосподарське підприємство» – 336,74 га, «водогосподарське підприємство» – 11,67 га.

Пропонуються такі напрямки ефективного землекористування території: вирощення екологічно чистих продуктів; агротуризм і рекреація; створення заповідників і парків; екологічно чисте органічне землеробство. Для вирішення питань покращення екологічного стану земель громади пропонуємо комплекс заходів: зміна політики екстенсивного використання ріллі; збереження площ лісів і багаторічних насаджень; використання земельних ділянок за їх цільовим призначенням.

АНОТАЦІЯ

Вперше вивчено та проаналізовано сучасний стан землекористування в межах Заболотцівської територіальної громади. Загалом цей стан близький до задовільного. Екстенсивне землекористування проявляється у використанні земель сільськогосподарського призначення, на які діють як індивідуальні користувачі, так й аграрні підприємства, що ведуть виснажливе використання ріллі та інших угідь. Серед основних чинників, які впливають і порушують стан земель і ґрунтовий покриву в межах громади слід виділили: забруднення підприємствами промисловості і сільського господарства; проведення меліоративних робіт; порушення ґрунтів внаслідок неправильного та необдуманого обробітку; розвиток ерозійних процесів.

За результатними дослідження встановлено, що структури земельного фонду громади переважають сільськогосподарські землі (52,03 %) та ліси (41,85 %), значно менше – забудованих земель (3,33 %) і водно-болотних земель (1,65 %). Щодо землекористування, то 42 % земель громади перебуває у користуванні категорії «лісгосподарські підприємства», 24 % – категорії «громадяни», 19 % – категорії «сільськогосподарські підприємства». При цьому забезпеченість ресурсами по громаді складає 3,37 га на одного користувача і 3,08 га на одну особу. Забезпеченість земельними ресурсами становить 3,37 га на одного користувача і 3,08 га на одну особу. Різні категорії землекористувачів, отримали такі площі на користувача: «громадяни» – 0,87 га, «лісгосподарське підприємство» – 894,34 га, «сільськогосподарське підприємство» – 336,74 га, «водогосподарське підприємство» – 11,67 га. Загалом землекористування на території громади є інтенсивним та потребує належного контролю, певного моніторингу і правильного використання.

Література

1. Бродівський район. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Бродівський район](https://uk.wikipedia.org/wiki/Бродівський_район)
2. Бродівська районна адміністрація. URL: <http://www.brody-rda.gov.ua>
3. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Головна_сторінка.
4. Войтків П. С., Волошин І. І. Стан та використання земель сільськогосподарського призначення Заболотцівської територіальної громади Золочівського району Львівської області. *Актуальні проблеми дослідження довкілля* : матер. X-ї міжнарод. наук. конф. (Суми–Тростянець, 25–27 травня 2023 р.,). Суми: СДПУ ім. А. С. Макаренка, 2023. С. 131–137.

5. Войтків П., Іванов Є., Кіпчач Ф. та ін. Земельні ресурси. *Геоєкологія Львівської області* : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. Львів : Простір-М, 2021. С. 54–104.

6. Войтків П. С., Іванов Є. А., Волошин І. І. Лісогосподарське землекористування Заболотцівської територіальної громади Львівської області. *Нові технології в геодезії, землекористуванні та природокористуванні* : матер. XI-ї міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Ужгород, 26–28 жовтня 2023 р.). Ужгород, 2023. С. 165–170.

7. Войтків П. С., Іванов Є. А. Екологічне оцінювання стану земельних ресурсів Бродівщини. *Scientific Collection “InterConf”*, (113): with the Proceedings of the 6nd International Scientific and Practical Conference “Theory and Practic of Science: Key Aspects” (June 19-20, 2022). Rome, Italy: Dana, 2022. P. 373–385.

8. Войтків П. С., Іванов Є. А. Стан та використання земель природоохоронного, рекреаційного та історико-культурного призначення Заболотцівської територіальної громади. *Географія, економіка і туризм: національний та міжнародний досвід* : матер. XVII-ї міжнарод. наук. конф. Львів, 2023. С. 63–67.

9. Войтків П. С., Кравців С. С. Сучасний стан та використання земельних ресурсів (на прикладі Бродівського району Львівської області). *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України*. 2017. Вип. 3 (125). С. 171–174.

10. Войтків П. С., Наконечний Ю. І. Оцінка порушення рівноваги у співвідношенні основних типів угідь в агроландшафтах Бродівського району Львівської області. *Шості Сумські наукові географічні читання* : зб. матер. Всеукр. наук. конф. (Суми, 15–17 жовтня 2021 р.). Суми. 2021. С. 58–64.

11. Геоєкологія Львівської області : монографія / за заг. ред. Є. Іванова. Львів : Простір-М, 2021. 606 с.

12. Горохівська І., Андрейчук Ю. Геоєкологічний аналіз адміністративно-територіальних одиниць (на прикладі Бродівського району). *Наук. зап. ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер.: геогр.* 2013. № 2. С. 11–16.

13. Екологія Львівщини 2009. Львів: ЗУКЦ, 2010. 140 с.

14. Екологічний паспорт Львівської області за даними 2023. URL: https://drive.google.com/file/d/1hPAiUwWFhuMd_IUqQ9E-kvK_J1VlpqLg/view

15. Золочівська районна рада Львівської області. URL: <https://xn---8sbaagpqto3ab0ac6gzk.xn--j1amh/karta-zolochivskoho-rajonu/>

16. Картосхема Заболотцівської територіальної громади. URL: <https://gromada.info/gromada/zabolotcivska/>

17. Природа Львівської області / за ред. К. І. Геренчука. Львів: Вид-во Львів. ун-ту, 1972. 152 с.

18. Природні ресурси Львівщини / Матолич Б. М., Ковальчук І. П., Іванов Є. А. та ін. Львів: ПП Лукашук В. С., 2009. 120 с.

19. Паньків З. П. Еволюція землекористування в Україні : монографія. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 188 с.
20. Паньків З. П. Просторові показники землекористування в Карпатському регіоні України. *Наук. зап. ТНПУ ім. В. Гнатюка. Сер.: геогр.* 2012. Вип. 32. С. 164–173.
21. План економічного і соціального розвитку Заболотцівської сільської об'єднаної територіальної громади Бродівського району Львівської області на 2017–2020 роки. URL: <https://zabolotcivska-gromada.gov.ua/plan-rozvitku-16-00-03-19-03-2018/>
22. Стратегія розвитку Заболотцівської об'єднаної територіальної громади Львівської області на 2017–2025 роки. URL: <https://zabolotcivska-gromada.gov.ua/strategiya-rozvitku-gromadi-11-17-21-16-03-2018/>.
23. Третьак А. М. Землекористування. *Енциклопедія Сучасної України* : енциклопедія / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2010. Т. 10. URL: <https://esu.com.ua/article-15957>
24. Фондові матеріали Відділу сільського господарства та навколишнього середовища Головного управління статистики у Львівській області. Львів, 2020.
25. Фондові матеріали Головного управління Держгеокадастру у Львівській області по земельних ресурсах. Форма 6-зем. (2008–2022 роки). Львів, 2023.

Information about the authors:

Voitkiv Petro Stepanovich,

Candidate of Geographical Sciences,
Associate Professor at the Department
of Constructive Geography and Cartography
Ivan Franko National University of Lviv
41, Doroshenko Str., Lviv, 79007, Ukraine

Ivanov Yevhen Anatoliyovich,

Doctor of Geographical Sciences, Professor,
Head of the Department of Constructive Geography and Cartography
Ivan Franko National University of Lviv
41, Doroshenko Str., Lviv, 79007, Ukraine